

3. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 № 13 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05#Text> (дата звернення: 09.03.2024).

4. Книженко О. Кваліфікація злочинів, що вчиняються з використанням вогнепальної зброї, бойових припасів чи вибухових речовин. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1. – С. 70–74. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2017_1_12 (дата звернення: 09.03.2024).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-453-5-7>

**STATUTORY REGULATION OF THE PROCEDURE
FOR CARRYING, USING, AND STORING REGULAR, AWARD,
SPORTS, TRAUMATIC, AND HUNTING WEAPONS**

**НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОРЯДКУ
НОСІННЯ, ЗАСТОСУВАННЯ І ЗБЕРІГАННЯ ШТАТНОЇ,
НАГОРОДНОЇ, СПОРТИВНОЇ, ТРАВМАТИЧНОЇ
ТА МИСЛИВСЬКОЇ ЗБРОЇ**

Zubtsov O. O.

Scientific Institute of Public Law

Зубцов О. О.

Науково-дослідний

інститут публічного права

Нагородна зброя, символ військової мужності та відзнаки за заслуги, має особливе місце в культурі багатьох народів, включаючи Україну. Проте, використання і обіг нагородної зброї пов'язані з певними ризиками, такими як можливість зловживання та незаконне використання. У зв'язку з цим, правове регулювання обігу нагородної зброї в Україні відіграє важливу роль у забезпеченні безпеки, дотримання законності та запобіганні недозволеним діям.

В Україні, як і в багатьох інших країнах, нагородна зброя має важливе історичне, культурне і символічне значення. Проте, з поширенням нових технологій і зростанням загроз безпеці, правове регулювання обігу нагородної зброї стає сферою постійних змін і адаптацій. У зв'язку із цим постійно виникає необхідність у обговоренні нових

викликів, що стоять перед Україною у правовому регулюванні обігу нагородної зброї, а також можливих перспектив їх вирішення.

Загальні умови, порядок представлення до нагородження, вручення відзнаки та її позбавлення визначається Положенням про відомчі заохочувальні відзнаки Міністерства внутрішніх справ України «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя», затвердженим наказом МВС від 19.05.2022 № 306.

Попередня редакція цього нормативного акта була прийнята за шість з половиною років до чинного порядку (наказ від 30.11.2015 № 1521). Тож, що там принципово змінилося? Відповідь на запитання може бути цікава у зв'язку із тим, що корегування процедури нагородження громадян зброєю відбулося у розпал повномасштабної агресії. Очевидно, на це мали бути досить вагомі причини. Існують чотири суттєві відмінності між зазначеними положеннями.

По-перше, раніше відомчою заохочувальною відзнакою могла бути й навіть зброя невійськового призначення. У 2022 році це уточнення прибрали, залишивши лише вогнепальну зброю вітчизняного або іноземного виробництва. Водночас, обов'язковими умовами стали наявність на ній номеру і штампу (марки) виробника, а також придбання (отримання) в установленому законодавством порядку.

По-друге, значно звужилося коло суб'єктів, які можуть бути нагороджені вогнепальною зброєю, а підстави – більш докладно розписані. Так, за минулої редакції Положення – це просто дієздатна особа, яка має право на придбання, зберігання та використання вогнепальної зброї. Підстави – сумлінна служба, особливі заслуги в боротьбі зі злочинністю, охороні громадського порядку, захисті конституційних прав та свобод людини та громадянина, бездоганна багаторічна служба, зразкове виконання військового, службового та громадянського обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть.

Сьогодні ж отримати відзнаку можуть лише військовослужбовці або поліцейські. Перші – за визначні заслуги в забезпеченні обороноздатності України, недоторканності її державного кордону, підтриманні високої бойової готовності військ (сил), зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав та свобод людини й громадянина, за бездоганну багаторічну службу, зразкове виконання військового та службового обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть. Другі – за виняткові заслуги у сфері забезпечення національної безпеки, за розкриття особливо тяжких злочинів, затримання особливо небезпечних озброєних злочинців, за виявлені честь, доблесть та самопожертву під час рятування життя громадян у разі ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та в особливий період.

Отже, з кандидатів на отримання зброї випали сторонні особи за зразкове виконання громадянського обов'язку. Аби вони отримали відзнаку, раніше необхідне було клопотання безпосереднього керівника і, звісно, рішення керівництва МВС. Аналогічне Положення Міноборони (наказ від 23.10.2012 № 2012) взагалі не вказує підстав. У клопотанні про нагородження необхідно було лише зазначити «конкретні заслуги особи, що стали підставою для порушення клопотання».

По-третє, було спрощено процедуру вручення відзнаки. До 2022 року її мали вручати керівник МВС або за його дорученням члени колегії МВС, керівники структурних підрозділів апарату МВС, командувач Національної гвардії України, керівники центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується міністром. Сьогодні відзнаку, крім міністра, за його дорученням може вручати будь-яка особа.

По-четверте, дещо змінилася процедура позбавлення нагородженої відзнаки. Раніше це відбувалося за двох підстав: 1) за обвинувальним вироком суду, який набрав законної сили, а також 2) за вчинки, що дискредитують нагородженого.

Тепер вирок суду не є самостійною підставою. Міністр внутрішніх справ має ще ухвалити додаткове рішення з цього приводу. Також нагородженого може бути позбавлено відзнаки у зв'язку зі звільненням з військової служби або служби в поліції через службову невідповідність, у зв'язку із реалізацією дисциплінарного стягнення у вигляді звільнення зі служби, накладеного відповідно до Дисциплінарного статуту Національної поліції України, анулюванням дозволу на зберігання, носіння нагородної зброї.

За інформацією, опублікованою Володимиром Богатирем у «Юридичній Газеті», у 2022 році кількість нагороджених збільшилася удвічі. Відомчою заохочувальною відзнакою МВС України «Вогнепальна зброя» нагороджено протягом 2014 року – 572, 2015 року – 358, 2016 року – 392, 2017 року – 594, 2018 року – 588, 2019 року – 438, 2020 року – 254, 2021 року – 321, 2022 року – 627, протягом 2023 року – 283, повідомили у відомстві. Втім, простежити на їх основі якусь тенденцію у зростанні та зменшенні нагород (зважаючи на обмежені дані) наразі неможливо.

За дев'ять років і сім місяців усього було вручено 4,4 тис. одиниць зброї (в середньому – майже дев'ять стволів на тиждень). І це дані лише одного відомства! А ще це Міністерство оборони, Служба безпеки, Президент та інші органи, які також видають зброю як відзнаку.

Таким чином, правове регулювання обігу нагородної зброї в Україні є невід'ємною частиною системи забезпечення безпеки та дотримання

законності. Законодавча база, ліцензування, контроль та запобігання зловживанням є ключовими складовими цього процесу. Важливо постійно вдосконалювати ці заходи з метою забезпечення безпеки громадян та підтримання громадського порядку в Україні.

Технологічний прогрес: з розвитком технологій з'являються нові види нагородної зброї, які можуть мати більш складну конструкцію та функціональність. Це ставить під сумнів ефективність існуючого законодавства щодо регулювання обігу такої зброї та вимагає його актуалізації.

Міжнародний контекст: у зв'язку зі зміною геополітичної ситуації, Україна стикається з новими викликами в області безпеки та контролю за обігом зброї. Потрібно забезпечити відповідність національного законодавства міжнародним стандартам і зобов'язанням.

Кібербезпека: зростання кіберзагроз та потенційна загроза хакерських атак на системи реєстрації та контролю нагородної зброї вимагає розробки та впровадження ефективних заходів кіберзахисту.

Контроль над нелегальним обігом: незважаючи на існуюче законодавство, існує проблема нелегального обігу нагородної зброї. Ефективний контроль за цим явищем потребує співпраці між правоохоронними органами, митними службами та іншими відомствами.

Перспективи вирішення.

Актуалізація Законодавства: потребується перегляд і актуалізація законодавства, що регулює обіг нагородної зброї, з метою врахування нових технологій та міжнародних стандартів.

Строгіші контрольні механізми: необхідно посилити контроль за обігом нагородної зброї через впровадження більш ефективних технічних та адміністративних засобів.

Підвищення свідомості громадськості: зоробка та проведення інформаційних кампаній з метою підвищення свідомості громадськості щодо правил безпечного обігу нагородної зброї та наслідків її незаконного використання.

Міжнародна співпраця: Україна повинна активно співпрацювати з міжнародними партнерами з метою обміну досвідом та найкращими практиками у сфері регулювання обігу нагородної зброї.

Отже, правове регулювання обігу нагородної зброї в Україні стоїть перед новими викликами у зв'язку зі змінами в суспільстві, технологіях та загрозах безпеці. Вирішення цих викликів потребує постійного аналізу законодавства, впровадження нових контрольних механізмів та співпраці з міжнародними партнерами. Тільки шляхом комплексного підходу можна забезпечити безпеку та законність у обігу нагородної зброї в Україні.

Література:

1. Положення про відомчі заохочувальні відзнаки Міністерства внутрішніх справ України «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя», затверджене наказом МВС від 19.05.2022 № 306.

2. Положення про відомчу заохочувальну відзнаку Міністерства внутрішніх справ України «Вогнепальна зброя», затверджене наказом МВС від 30.11.2015 № 1521.

3. Положення про відомчі заохочувальні відзнаки Міністерства оборони України «Вогнепальна зброя» і «Холодна зброя», затверджене наказом Міністерства оборони України від 23.10.2012 № 693.

4. Всеукраїнське професійне юридичне видання «Юридична Газета» (Yur-Gazeta.com), стаття Володимира Богатиря від 08.09.2023 «Вогнепальна зброя у нагороду: скільки її видає МВС і за що» (<https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/vognepalna-zbroya-u-nagorodu-skilki-yiyi-vidae-mvs-i-za-shcho.html>).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-453-5-58>

SIGNS OF ILLEGAL TRAFFICKING IN SMOOTHBORE HUNTING WEAPONS AND GROUNDS FOR LIABILITY: PROSPECTS FOR REFORMING LEGISLATION

ОЗНАКИ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ГЛАДКОСТВОЛЬНОЇ МИСЛИВСЬКОЇ ЗБРОЇ ТА ПІДСТАВИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ: ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

Konopelskyi V. Ya.

*DSc (Law), Professor
Odesa State University of Internal
Affairs*

Конопельский В. Я.

*доктор юридичних наук, професор
Одеський державний університет
внутрішніх справ*

Проблема особливостей нормативно-правого регулювання порядку носіння, застосування, зберігання, виготовлення, перероблення, ремонту різних видів мисливської зброї, зокрема, гладкоствольної мисливської зброї, – є суттєвою складовою наукового дослідження сучасних аспектів незаконного обігу вогнепальної зброї в Україні як такої. Актуальність цього питання значно посилилася з набуттям чинності ст. 263-1 КК. Відповідно, виокремився новий самодостатній напрям наукового дослідження, який базується на обговоренні